

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MAP Karlovarsko II (reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/17_047/0008557)

Elektronické jednání pracovní skupiny č. 1 ČG

Místo konání: na dálku v době nouzového stavu (e-mail, telefon, Skype)

Datum: březen 2020 a duben 2020

Přítomní: dle evidenčního listu ke komunikaci v PS

Obsah:

- 1) Souhrn z vyhodnocení výstupů z dotazníkového šetření k šablonám – čtenářská gramotnost
- 2) Vzdělávání na dálku
- 3) Co teď čtete za knihu?

Ke každé z částí je nejprve úvodní text, následují otázky a shrnutí ze všech obdržených odpovědí v rámci pracovní skupiny.

Část č. 1: Souhrn z vyhodnocení výstupů z dotazníkového šetření k šablonám – čtenářská gramotnost

Jedná se o výtah z vyhodnocení dotazníkového šetření mezi ZŠ a MŠ v souvislosti s tzv. šablonami (projekty zjednodušeného vykazování). Výstupy jsme obdrželi od MŠMT kumulovaně za celé ORP Karlovy Vary, zde předkládáme výtah k okomentování členy pracovních skupin. Jedná se o porovnání dat z úvodního šetření z 12/2015 až 02/2016 a dat z druhého šetření od 02/2018 od 10.10.2019.

Ředitelé škol se při vyplňování dotazníků vyjadřovali k jednotlivým tvrzením na škále:

- 1) Vůbec nebo téměř se neuplatňuje (tzn. stadium prvotních úvah, jak stav řešit)
- 2) Rozvíjející se oblast (tzv. promyšlené části, počáteční realizace)
- 3) Realizovaná oblast (tzv. funkční části systému realizovány na základní úrovni, je prostor pro zlepšení)
- 4) Ideální stav (tzv. funkční systém, vytvořené podmínky, zodpovědnost, pravidelnost, aktualizace na vnitřní a vnější podněty).

ZŠ – II. Rozvoj čtenářské gramotnosti

Nevyšší hodnoty naplnění stávajícího stavu došlo u tvrzení:

- Škola podporuje základní znalosti a dovednosti, základní práce s textem (od prostého porozumění textu k vyhledávání titulů v knihovně podle potřeb žáků) (3,03 – aktuální hodnocení na škále 1 – 4).

- Škola podporuje rozvoj čtenářské gramotnosti v rámci školních vzdělávacích programů (má stanoveny konkrétní cíle) (2,97)
- Učitelé 1. i 2. stupně rozvíjí své znalosti v oblasti čtenářské gramotnosti a využívají je ve výuce (kurzy dalšího vzdělávání, studium literatury aj.) (2,97)

Nejnižší hodnoty naplnění stávajícího stavu je u tvrzení:

- Ve škole se realizují čtenářské kroužky/pravidelné dílny čtení/jiné pravidelné mimoškolní aktivity na podporu a rozvoj čtenářské gramotnosti (2,10)
- Ve škole jsou realizovány mimovýukové akce pro žáky na podporu čtenářské gramotnosti a zvýšení motivace (např. projektové dny, realizace autorských čtení, výstavy knih...) (2,17)
- Škola podporuje individuální práci s žáky s mimořádným zájmem o literaturu, tvůrčí psaní atd. (2,24)

Největší posuny stavu mezi prvním a druhým kolem dotazníkového šetření byly zaznamenány u:

- Ve škole se realizují čtenářské kroužky/pravidelné dílny čtení/jiné pravidelné mimoškolní aktivity na podporu a rozvoj čtenářské gramotnosti (posun o 26 % z 1,67 na 2,10) – nicméně je zde nejnižšího absolutní hodnota naplnění stavu.
- Učitelé 1. i 2. stupně využívají poznatků v praxi a sdílejí dobrou praxi v oblasti rozvoje čtenářské gramotnosti mezi sebou i s učiteli z jiných škol (posun o 13,8 % z 2,3 na 2,62)
- Ve škol existuje čtenářsky podnětné prostředí (čtenářské koutky, nástěnky, prostor s informacemi z oblasti čtenářské gramotnosti apod.) (posun o 13,6 % z 2,06 na 2,34)
- Ve škole jsou realizovány mimovýukové akce pro žáky na podporu čtenářské gramotnosti a zvýšení motivace (např. projektové dny, realizace autorských čtení, výstavy knih...) (posun o 11,9 % z 1,94 na 2,17)

Nejsou výrazné rozdíly mezi výsledky za ORP Karlovy Vary a celou ČR. Nejsou výrazné rozdíly mezi hodnocením jednotlivých tvrzení, např. u oblasti inkluze/společného vzdělávání jsou rozdíly větší.

MŠ – II. Rozvoj čtenářské pregramotnosti

Nevyšší hodnoty naplnění stávajícího stavu došlo u tvrzení:

- Škola podporuje rozvoj čtenářské pregramotnosti a řečových aktivit v rámci školních vzdělávacích programů (má stanoveny konkrétní cíle) (3,0 – aktuální hodnocení na škále 1 – 4)
- Ve škole existuje čtenářsky podnětné prostředí (čtenářské koutky, nástěnky, místo pro vystavování apod.) (2,95)
- Učitelé MŠ rozvíjejí své znalosti v oblasti čtenářské pregramotnosti a využívají je ve výchově (kurzy dalšího vzdělávání, studium literatury aj.) (2,86)

V rámci této oblasti jsou hodnoty naplnění stávajícího stavu poměrně vysoké, všechny výroky na 2,0.

Největší posuny stavu mezi prvním a druhým kolem dotazníkového šetření byly zaznamenány u:

- Ve škole jsou využívány interaktivní metody a pomůcky v oblasti rozvoje čtenářské pregramotnosti (posun o 16,3 % z 2,03 na 2,36)
- Učitelé využívají poznatků v praxi a sdílejí dobrou praxi v oblasti rozvoje čtenářské pregramotnosti mezi sebou i s učiteli z jiných škol (posun o 14,7 % z 2,38 na 2,73)
- Škola disponuje dostatečným technickým a materiálním zabezpečením v oblasti čtenářské pregramotnosti (posun o 13,7 % z 2,48 na 2,82)
- Škola informuje a spolupracuje v oblasti rozvoje čtenářské pregramotnosti s rodiči (např. představení služeb školy v oblasti čtenářské pregramotnosti, služeb knihovny, kroužků, aktivit spojených s čtenářskou pregramotností apod.) (posun o 12,8 % z 2,34 na 2,64)

U všech výroků došlo v souhrnu k poměrně velkému zlepšení.

Otázky:

- 1) Myslíte si, že výsledky šetření zachycují odpovídajícím způsobem stav čtenářské gramotnosti na školách?
- 2) K největšímu posunu došlo u realizace pravidelných čtenářských kroužků, dílen čtení apod. Tohle školy nyní realizují často ze šablon. Myslíte si, že tyto kroužky a dílny zůstanou zachovány i po skončení financování projektů šablon? Proč?
- 3) Vzdělávání dětí/žáků – cizinců bylo v tomto dotazníku v oblasti společného vzdělávání. Zde u ZŠ i u MŠ skončil výrok „Škola poskytuje výuku českého jazyka pro cizince“ na posledním místě s hodnocením 1,63 u ZŠ a 1,55 u MŠ. V souhrnu jsou tedy školy ve stavu, že výuku češtiny pro cizince vůbec neuplatňují nebo jsou ve stadiu počátečních úvah. Proč tomu tak stále je dle Vašeho názoru? Jak by šlo dosáhnout zvýšení podílu škol, které poskytují tuto výuku?

Klidně můžete napsat i další Vaše postřehy.

Souhrn:

Ad 1) Těžko se to posuzuje. V první řadě narážíme na samotnou metodologii tohoto dotazníku, jsou zde přednastavené odpovědi, otázkou je, nakolik mají ředitelé škol přehled o čtenářské gramotnosti.

Obecně záleží na více faktorech: na škole, jakou důležitost rozvoji čtenářských dovedností věnovala, dále na konkrétním učiteli, no a samozřejmě na skladbě žáků – poměr čtenářů, nečtenářů, jejich zázemí v rodině atd. Na 2. stupni je velmi těžké žáky přivést ke čtení. Používané metody a formy práce příliš nepřispívají k rozvoji gramotnosti.

Bylo by vhodné realizovat větší mezipředmětové propojování, což lze lépe provést na 1. stupni, na 2. stupni trochu narážíme na ŠVP i na přístup pedagogů. Propojování předmětů a rozvoj čtenářské gramotnosti na 2. stupni lze, pokud jeden učitel učí více předmětů stejnou třídu. V případě odborných předmětů na 2. stupni ZŠ učitelé pořád čtou učí formou výkladu a předkládají žákům již hotové výpisky, není rozvíjena čtenářská gramotnost.

Jedním z výroků s relativně nízkým ohodnocením dle výstupu dotazníku je „Škola podporuje individuální práci s žáky s mimořádným zájmem o literaturu, tvůrčí psaní atd.“ Žáků s mimořádným zájmem o literaturu a tvůrčí psaní je na školách velmi málo.

Ad 2) V rámci čtenářských klubů ze šablon byla pro některé školy dost omezující podmínka docházky do klubu. Bez šablon by nebylo reálné vést na škole placený čtenářský kroužek.

Školy spolupracují s knihovnami, kde jsou také různé akce na podporu čtenářství (výstavy knih, autorská čtení, různé projekty např. Noc s Andersenem). V mimoškolní době takové čtenářské kluby mohou dobře fungovat v rámci družiny, jako možnost odpolední činnosti nebo jako kroužek. Limitujícím faktorem pro tyto aktivity jsou finance. Aktuálně v době výuky na dálku není dost dobře možné pokračovat v činnosti čtenářských klubů, problém je hlavně u žáků prvního stupně (čtení „na dálku“) a u žáků ze sociálně slabých rodin (není přístup k technice k online spojení).

Další souvisejícím problémem je časová dotace českého jazyka na druhém stupni ZŠ a množství učiva. Je tedy obtížné v rámci běžných hodin českého jazyka ve výuce realizovat aktivity typu čtenářských dílen.

Ad 3) Škola poskytuje výuku pro cizince, pokud cizince má a má doporučení PPP. Není to podle mě věc volby, zda škola chce či ne. Zde tedy může dojít ke zkreslení výsledků dotazníku, neboť školy, které nemají cizince, nemohly samy sebe hodnotit tak, že systém výuky cizinců je u nich rozvinutý. Systém podpory se liší dle toho, kolik žáků-cizinců škola má, jak dlouho se věnuje této oblasti. Systém výuky žáků-cizinců je lépe propracován na školách, které se těmto žákům již dlouho věnují. Tyto školy pak vzdělávají i žáky, kteří by spádově patřili na jinou školu, ale rodiče těchto žáků mají zájem o vzdělávání na škole se zkušenostmi s výukou cizinců.

Pozn. detailní popis systému práce s žáky-cizinci na škole se zkušenostmi v této oblasti je uveden zvlášť v evidenci jednotlivých odpovědí členů pracovní skupiny.

Část č. 2: Vzdělávání na dálku

Otázky:

- 1) Aktuální stav vyžaduje vzdělávání žáků tzv. na dálku. Jaké jsou Vaše zkušenosti jako pedagogů či i rodičů?
- 2) Může vést poučení ze stávajícího stavu k změnám stylu výuky i v budoucnu za normálního návratu žáků do školních tříd?

Souhrn a příklady:

Značná část jednání na dálku se týkala zkušeností členů pracovní skupiny se vzděláváním na dálku z pohledu rodičů a pedagogů.

Ze začátku vzdělávání na dálku některé školy tzv. přepálily, zadávaly hodně práce.

Přímo vzdělávání online je problém, protože v rodinách je více dětí a rodiče pracují z domova, nemají doma k dispozici tolik techniky, aby mohli být všichni najednou na něčem online.

Je velká časová náročnost pro učitele druhého stupně ZŠ, kdy jeden učitel má cca 120 až 150 žáků. V praxi se osvědčil Google classroom, protože je pro učitele přehlednější ohledně evidence odevzdané práce žáků.

Systém Edupage (popř. Moodle) umožňuje vkládat interaktivní testy, výklad nové látky, procvičování. Odezva žáků je okamžitá, učitel může kontrolovat, kdo práci splnil, v čem chyboval nebo byl úspěšný. Výhodou je, když žáci znali systém již ze školy před začátkem vzdělávání na dálku. Okamžitou zpětnou vazbu pro žáka umožňují také testy v Google formulářích.

Zajímavým příkladem je natáčení vlastních videí učitelkou. Dále lze zaslat odkazy na videa zveřejněná na youtube. Pro komunikaci s menším počtem žáků lze využít Skype a WhatsApp.

Pro komunikaci s žáky je také možno použít Google účet. Ve škole, kde takto funguje nyní komunikace s žáky, má každý žák zřízený účet v rámci školní GSuite služby a pracovat s ním se učili žáci již dříve, zejména v hodinách informatiky. Službu Google Učebna dosud využívalo jen několik učitelů, ale vlastně každý žák se s ní nějakým způsobem setkal. Hlavní výhodou tohoto řešení spočívá v tom, že žák vidí všechny své předměty na jednom místě. Dostává zde materiály pro výuku, pokyny k práci, zadání úkolů, může zde komunikovat s učitelem, s ostatními žáky, vidí všechny své opravené práce a jejich hodnocení. Hlavně ale má celý svůj rozvrh na jedné obrazovce. Stačí kliknout třeba na matematiku, a hned vidí, co už bylo probráno, jaké úkoly ho čekají, atp.

MŠ: pokud mají rodiče zájem, škola odesílá rodičům odkazy a poskytuje pracovní listy.

Vhodné je zadávání úkolů jednotnou formou v jeden den v týdnu na celý týden. Rodič/žák nemusí pořád dohledávat, zda nepřišel další úkol. Příkladem dobré praxe je, když všechny úkoly od učitelů shromažďuje třídní učitel a zadání zasílá třídní učitel rodičům/žákům najednou za všechny předměty. Třídní učitel má tak přehled o množství učiva a nárocích všech učitelů a do rodiny přijde jeden pokyn.

Problematické je, jak pracovat s žáky s podpůrnými opatřeními. Učitelé také nemají jasno, jak pracovat s hodnocením žáků. Je doporučeno formativní hodnocení, ale někteří učitelé s tímto způsobem neumí pracovat.

Pozn.: Individuální odpovědi jsou zachyceny v rámci sběru příkladů dobré/špatné praxe vzdělávání na dálku.

Část č. 3: Co teď čtete za knihu?

Účastníci jednání pracovní skupiny na dálku sdíleli inspiraci pro četbu a sdělili si, jaké knihy zrovna čtou.